

Bujagali Hydropower Project (BHPP):

<http://www.bujagali-energy.com> n' eisundiro ly' amasaanhalaze agagheza megawatt 250 eriri kuzimbibwa aba Bujagali Energy Limited ku mwiga Kiyira, okumpi n' ekibuga Idhindha, mu Uganda. Omulimo guno gusaulirwa aba Industrial Promotions Services (Kenya) Limited n' aba SG Bujagali Holdings Ltd, nga bano bakolagana n' ekitongole kya Sithe Global Power, LLC, abagaanibwa mu USA. Bujagali Energy Limited (BEL) ekoze omulimo gwa maani mu kuzimba eisundiro ly' amasaanhalaze eriweza megawatt 250.

Okuzimba ghe kwali kutuuse nga 30 Namugozi, 2011

Pologyekiti yatandiika nga: 26 Namwendwa 2007.

Ekitundu ekisooka ekya pologyekiti kyakutongozebwa: mu katundu ak'okuna ak'omwaka 2011.

Okumaliriza pologyekiti: mu katundu ak'okubiri ak'omwaka 2012.

Ebyankakolebwaku:

- **Eby'ekikugu:** Ebitundu 99.5 ku 100 oba 99.5%
- **Okugula ebikozesebwa:** Ebitundu 99 ku 100 oba 99%
- **Okuzimba:** Ebitundu 95 ku 100 oba 95%

Okuzizika amaadhi ku luuyi olw'omukono omusaadha kuli kumpi kuwa.

Okutendeka abataka okutunga ebyalaani

OKUTUUKIRIZA ENTEGEKA EDHIGEMA KU MBEERA Y'ABANTU N'OBUTONDE (SEAPs)

Okutuukiriza ebintu eby'asengekebwa mu ntegeka edhigema ku mbeera y'abantu n'obutonde kwagya mu maiso

mu katundu ak'omwaka 2011 ak'okusatu (Namugero – Namugozi).

Emirimo emikulu egy'akolebwa mu kiseera kino mwalimu okumaliriza okuzimba emidumo gy'amaadhi mu byalo ebikoseibwa pologyekiti, okuyambaku abali obubi, okwinhama pulogulaamu ey'okuta amasaanhalaze mu kitundu ni pulogulaamu edh'okutangira eby'obulambuuzi, n'ebindi kamaala.

Akatabo k'amawulire kano koogera ku nkulankulana ebairwo mu mbeera y'abantu, enkolagana n'abataka, entegeka ey'okukuuma obutonde, n'emirimo egikoleibwa okuva mu mwezi gwa Namugero okutuuka mu Namugozi, 2011.

Akatabo kano kaliwo mu Luganda ni mu Lungereza. Nhumirwa okukasoma. Namutyabuko 2011.

Obweyamo bwa BEL

BEL yeyama okulongoosa ebintu ebikozesebwa abantu nga omwo n'omuli okulongoosa ensansaania y'amaadhi, eby'endhegeresa, eby'obulamu n'okughaniriraku eby'enkulankulana, nga bino n'ebindi kwebyo ebiri mu pulogulaamu ey'okukulankulania ebyalo (CDAP).

BEL eri n'enkola edhiziyiza okukosa ebifo omuba ebisolo n'ebiwuka, amaadhi ag'omwitaka

ni kwitaka, eby'enhandha n'ebyo okuvuba, n'ebyo ebisuubirwa okugwawo nga tibiraze; okugeza nga ensonga y'abantu ababoomooka mu kifo ghe bali kuzimba eisundiro ly'amasanhalaze nga banoonia emirimo, ebiwuuka ebireeta endwaire, n'ebyo obulambuuzi nga bino biri mu pulogulaamu ey'okulondoola n'okukuuma obutonde (EMMP).

Eby'endhegeresa:

Ekighandiiko ekilambika ensambo ey'okughaniriramu eby'endhegeresa mu masomero agali ku lubalama olw'ebuvandhuba kyakolebwa. Okughanirira eby'endhegeresa kusuubirwa okwinhama nga abakulira BEL bamaze okutaaku ekinkumu, aghalala ni pulogulaamu edhindhi edh'okuyambaku ebyalo.

Pulogulaamu y'okuyamba abali obubi

Abantu abali obubi baafuna obulwaliro mu katundu kano ak'omwaka. Abantu abali obubi 293 baidhandhabibwa endwaire edhitali dha nsambo ndala, nga omwo n'omuli endwaire edh'abakaire okugeza nga okulumizibwa enhingo, (ebitundu 80 ku 100) n'amagumba (obukulu), puleesa, nimoniya, olukololo, n'olugheero oba olufuba. Obulwaire obw'amaiso mu bakaire, okugeza nga endezi n'okulumizibwa omugongo bwona bwaidhandhabibwa.

Amaadhi

Okwongerera okubunia emidumo gy'amaadhi mu kiketezo ekikoseibwa pologyekiti kwagya mu maiso waire nga kwagayaala kuba abatwala eby'enguudo, aba Uganda Road Authority baalwawo okugaba olukusa olw'okusaza oluguudo olw'e

Kayunga emidumo gy'amaadhi. Aye buti baikirizaaku okusaza emidumo egigya ghe isundiro ly'amaadhi. Omulimo guno guyinza okuwa mu katundu ak'okuna ak'omwaka 2011.

Okuzimba akayumba k'eisundiro ly'amaadhi e Naminya.

Okukulankulania eby'amatano Okwewola n'okuwola empiiya.

Empiia edhighera 299,120,000 n'edhankagabibwa okuva pulogulaamu eno ghe yatandiikira. Okuwola esente n'okudhilondoola kwidha kugya mu maiso okutuuka nga Namwendwa, 2012.

Eby'obulimi:

Pulogulaamu y'ebyo obulimi yawa mu katundu ak'okuna ak'omwaka 2010 era ebyava mu pulogulaamu biri kulondoolwa oluvainhuma lwe kiseera ekigere nga babita mu kunoonereza ku mbeera n'enfuna y'abantu basobole okumanha ebyavaamu.

Eby'obulamu mu byalo ni pulogulaamu ya siriimu

Abataka n'abakola ghe bali kuzimba eisundiro ly'amasanhalaze bakaafuna obuyambi okuva mu AIDs Support Organization (TASO), okwo ogaiteku okufuna kondomu.

Mu katundu kano ak'omwaka, okwidhaabiriza Budondo HCIV kugiyire mu maiso era ebizimbe byatuuka ku woolo puleiti

(Aghatuukira abalwaire, eky'okuzaaliramu n'endhu edh'abasawo). Ebitundu 55 ku 80 ebyali bisuubirwa n'ebyakolebwaku era okuzimba kusubirwa okuwa mu Namuwaawuzo.

Okugula eby'okwidhandhabisa kwainhama era kusuubirwa okuwa mu Namuwaawuzo, 2011.

Ghaigulu, okuzimba eirwaliro ly'e Budondo

Ebifo ebikolerwamu eby'obusuubuzi

Ebifo ebikolerwamu eby'obusuubuzi e Wakisi n'eBudondo byawebwa ab'obuyinza mu magoloza ago era biri kukozezewa bukalamu.

Okutendeka abaisuka mu mirimo egy'emikono.

Okutendeka kwawa. Abasomi 47 ku baisuka 140 abasasulirwa baakutiikirwa mu Namutyabuko, 2011 aghalala n'abasomi abandi mu itendekero abaidha okumaliriza emisomo gyaibwe mu mwaka gwene ogwo ghaigulu. Ebitundu 48 ku 100 (100%) eby'abasomi abamaliriza emisomo gyaibwe baafuna emirimo.

Okutendeka Ab'ekyalo (CBT)

Okutendeka ab'ekyalo mu mirimo emitono kuli kugya mu maiso mu byalo ebikoseibwa pologyekiti. Pulogulaamu eno eyainhama mu Namugero eidha

kumala emyezi mukaaga, era kisuubirwa kiti abantu 600 n'abaidha okuganhulwa.

Ghaigulu, okutendeka ab'ekyalo okutunga engoye

Okubunia amasaanhalaze mu byalo

Okutwala amasaanhalaze e Naminya Resettlement Village kwainhama mu katundu kano ak'omwaka. Aba Rural Electrification Agency beeyama okusasula ebitundu 70 ku 100 eby'empiiya edh'etaagisa okubunia amasaanhalaze mu byalo byonabyona eby'akosebwa pologyekiti.

Waaya dh'amasaanhalaze edhigya e Naminya

Okwebuza ku bantu n'okubamanisaaku ebiyaaka kwalimu bino:

Enkiiko

BEL egya mu maiso n'okuteesa n'abo boonaboona bekigemaku, n'okukola ku kwemulugunia okubairewo mu kiseera kino eky'okuzimba daamu.

Okwidhuza amaadhi mwirekero

Mu katundu ak'omwaka kano, baabisa ebirango mu mpapula ni ku laadiyo nga balabula abantu boonaboona n'abeemirinaano obutabita kumpi na muziziko gw'amaadhi. Omulimo ogw'okuzizika amaadhi gwa kwinhama mu katundu akokuna mu mwaka 2011. Okuzizika amaadhi kwidha kuvaamu eiterekero ly'amaadhi mu mambuka g'omwiga ku Bujagali daamu.

Okwongerera kwebyo, okwebuza n'okutambuza ebirango nga bibita mu ba LC abali mu mambuka ni mu maserengeta ga daamu n'abakulira abavubi, byakolebwa okusobola okumanhisaaku abataka n'abo abakozesa ekitundu eky'omwiga ekiri ghagati wa Bujagali daamu ni Owen Falls daamu.

Ekgendererwa kyali kya kumanhisa bataka n'abo abakozesa ekitundu ky'omwiga ekiri ghagati wa Bujagali daamu ni Owen Falls daamu ku kulekula amaadhi n'okuzimba omuziziko ogw'amaadhi nga gwa buwanvu 1112.0 (EL.11120) okuva kwitaka. Ekgendererwa ekindi kyali kya kukoba bantu batoole ebisimbe oba ebizimbe byaibwe mu kiketezo ekyo nga omwezi gwa Namutyabuko, 2011 gukaali kutuuka.

Abataka nga bateesa ku pulogulaamu y'okubunia amasaanhalaze n'okuzizika amaadhi.

Eby'obulambuuzi:

Mu kiseera kino, BEL yagya mu maiso n'okughaniriraku eby'obulambuuzi ebindi. Bali kwidhaabiriza eryato Sunset Cruise, Adrift Iye baagula. Eryato lisuubirwa okugezesebwa mu katundu ak'omwaka ak'okuna. Okuzimba abazaanisa obwato ghe bafulumira n'okuzimba ghebaingirira omwiga kwawa. Bali kumaliriza ebizimbe nga bazimba eifumbiro n'ebinaabiro.

Omukungu okuva mu BEL nga alambuula ekizimbe kya abazaanisa obwato e Nazigo

Eriyo eyagema kontulakita ey'okwidhaabiriza oluguudo olugya mu kifo abazaanisa obwato ghe bawumuliraku. Okwidhaabiriza kwatandiika ghagati mu mwezi gwa Nabirime era kwawa mu mwezi mulala gwonka.

Hectare edhindi 14 edh'emit dh'asimbibwa ku kizinga Namakandwa, ekiri mu maserengeta ga Bujagali daamu mu mainhama g'omwezi Namugozi.

Ow'akakiiko akakola ku mbeera y'obutonde nga ali kulaga edonkwa edhitsuuse okusimbibwa ku kizinga Namakandwa.

Obutonde, Eby'obulamu n'Okwekuuma Okusimba emiti ku nsalo edh'omwiga

Okusimba emiti ni pulogulaamu ey'okutangira mukoka byawa. NEMA ni beene itaka n'abali kulabirira emiti egy'asimbibwa.

Ghaigulu, emiti egy'asimbibwa mu pulogulaamu ya BEL ey'okusimba emiti ku nsalo edh'omwiga

Enkuuma y'ebikyafu

Ebikyafu eby'obulabe n'ebitali bya bulabe byagya nga byeyongera okuva ghe bali kuzimba eisundiro ly'amasanhalaze ni ku mbali. Ebikyafu eby'obulabe okugeza nga oiro n'ebibaatule bisolozebwa ebitongole eby'aweebwa olukusa okuva mu NEMA. Ebikyafu ebitali byabulabe bitwalibwa mu kiina eky'ebikyafu eidhindha. Ebyuma ebikutwike kutwike biizibwayo mw'ikolero ate ebibaawo bye basazeeku

bigabirwa abo abakoseibwa pologyekiti babifumbise.

Ethupa dha pulaasitiika edhimaze okukozesebwa nga dhigya kusuulibwayo

Okulondoola obutonde

Lipoota ku byava mu kunoonereza ku butonde yaweebwayo mu mwezi gwa Nabirime. Lipoota eyogera ku bisolo n'ebisimbe ebiri mu kiketozo kya pologyekiti n'engeri edh'okubitangira obutakosebwa nga balekwire amaadhi okugya mu iterekero. Entegeka ey'okuwonia ebisolo yakolebwa era eidha kuteebwa mu nkola mu katundu ak'okuna ak'omwaka 2011, mu kiseera nga amaadhi gakulukuta okugya mu iterekero.

Abageni

Abakungu okuva mu bwakyabazinga bwa Buganda baakyala ghebali kuzimba daamu okusiima emirimo egikoleibwa. Baasiima BEL ku lwa pulogulaamu egema ku mbeera n'enfuna y'abantu ni pulogulaamu edhindi dh'ekoze mu byalo.